

Zelena plaćanja u poljoprivredi

Mikić, Iva

Undergraduate thesis / Završni rad

2017

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of agriculture / Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Poljoprivredni fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:400717>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-09-17**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Iva Mikić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Zelena plaćanja u poljoprivredi

Završni rad

Osijek, 2017.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
POLJOPRIVREDNI FAKULTET U OSIJEKU

Iva Mikić

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Zelena plaćanja u poljoprivredi

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada :

1. Izv.prof.dr.sc. Ljubica Ranogajec, mentor
2. Izv.prof.dr.sc. Jadranka Deže, član
3. Dr.sc. Ana Crnčan , član

Osijek, 2017.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište J.J. Strossmayera
Poljoprivredni fakultet u Osijeku
Završni rad

Završni rad

Preddiplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika
Iva Mikić

Zelena plaćanja u poljoprivredi

Sažetak:

Dok Europska Unija i Republika Hrvatska dodjeljivanjem posebnih potpora doprinose razvoju poljoprivrednih gospodarstava, ta gospodarstva igraju i imaju i važnu ulogu u razvoju hrvatske poljoprivrede. Zahvaljujući nepovoljnim ekonomskim uvjetima, prilikama i čimbenicima, poljoprivrednici dolaze u drugi plan što dovodi do odlaska mladih iz poljoprivrede u druge gospodarske djelatnosti. Različite mjere i potpore, osmišljene s namjerom ublažavanja ovog problema, se stoga svake godine dodjeljuju poljoprivrednicima čija je jedina zadaća prijava na natječaj i ispunjavanje uvjeta za njegov dobitak. U ovom radu je riječ o zelenim plaćanjima koja se dodjeljuju u obliku godišnjeg plaćanja po prihvatljivom hektaru kao postotak u ukupnoj vrijednosti osnovnog plaćanja. Ovaj novi model plaćanja, koji je stupio na snagu 1. siječnja 2015., predstavlja/uvodi aktivnosti i prakse koje pozitivno utječu na okoliš u kojem se obavlja/odvija poljoprivredna proizvodnja.

Ključne riječi: poljoprivredna gospodarstva, potpore, zelena plaćanja

24 strane, 3 tablice, 16 grafikona i slika, 5 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Poljoprivrednog fakulteta u Osijeku

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agriculture in Osijek

BSc Thesis

Undergraduate university study Agriculture, course Agroeconomics

Green payment in agriculture

Summary:

While the European Union and the Republic of Croatia contribute to the development of agricultural holdings by granting specific support to farmers, those holdings are (also) an important factor in the development of Croatian agriculture. Due to unfavourable economic conditions, farmers are put in the second plan which then makes young people abandon agriculture for other forms of economic activities. Different measures and supports, intended to ameliorate this problem, are, therefore, annually given to farmers whose job is to apply and to fulfil and meet the requirements. This paper will discuss, focus on and examine green payments that are given in form of annual payment by an acceptable hectare as a percentage in total value of basic payment. This new payment model, which came into force on January 1, 2015, introduces activities and that have a positive impact on environment in which agricultural production is being done.

Key words: agricultural holdings, measures, green payment

24 pages, 3 tables, 16 figures, 5 references

BSc Thesis's archived in Library of Faculty of Agriculture in Osijek and in digital repository of Faculty of Agriculture in Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD.....	1
2. IZVORI PODATAKA I METODE RADA.....	2
3. POJAM I STRUKTURA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI.....	3
3.1. Izravna plaćanja.....	3
3.2. Zelena plaćanja.....	5
3.3. Zelena praksa.....	10
3.3.1. Raznolikost usjeva.....	11
3.3.2. Ekološki značajne površine (EZP).....	14
3.3.3. Trajni travnjaci.....	20
3.4. Izračun zelenog plaćanja	21
4. ZAKLJUČAK.....	23
5. POPIS LITERATURE.....	24

1. UVOD

Poljoprivredna gospodarstva su važan čimbenik u proizvodnji hrane i zbog toga Europska unija različitim mjerama financijski pomaže poljoprivrednicima kako bi im omogućila učinkovito bavljenje poljoprivrednom djelatnošću. Jedna od osnovnih mjera potpore poljoprivrednicima su izravna plaćanja koja za cilj prvenstveno imaju povećanje dohotka poljoprivrednih gospodarstava. Dodjeljuju se svake godine poljoprivrednicima za biljnu i/ili stočarsku hranu, a poljoprivrednici se za nju prijavljuju jednom godišnje. Da bi se ostvarila ova izravna potpora poljoprivrednici moraju obavljati poljoprivrednu djelatnost i biti upisani u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, te poljoprivredno zemljište koje obrađuju mora biti upisano u Sustav identifikacije zemljišnih parcela (ARKOD), a sva stoka evidentirana u Jedinstvenom registru domaćih životinja (JARD).

Poljoprivrednici su dužni na svojem gospodarstvu poštovati niz obveznih uvjeta i zahtjeva propisanih Pravilnikom o višestrukoj sukladnosti koji obuhvaća dobre poljoprivredne i okolišne uvjete te standarde upravljanja kojih se poljoprivrednici trebaju pridržavati na svim poljoprivrednim površinama koje posjeduju. Izravna plaćanja nadovezuju se jedno na drugo, a sastoje se od: osnovnog plaćanja, zelenog plaćanja, preraspodijeljenog plaćanja, plaćanja za mlade poljoprivrednike te proizvodno-vezanog plaćanja.

Cilj rada je objasniti primjenu i sustav zelenog plaćanja kao činitelja uspješnosti poljoprivredne proizvodnje.

2. IZVORI PODATAKA I METODE RADA

U izradi samog rada korištena je znanstvena i stručna literatura iz područja izravnih i zelenih plaćanja u poljoprivredi, kao i određene internetske stranice.

Metodom analize se razradila mogućnost dobivanja zelenih plaćanja i ostalih potpora kojima Europska Unija i Republika Hrvatska potpomažu poljoprivrednike. Uz metodu analize korištene su i metode sinteze, komparacije i deskripcija.

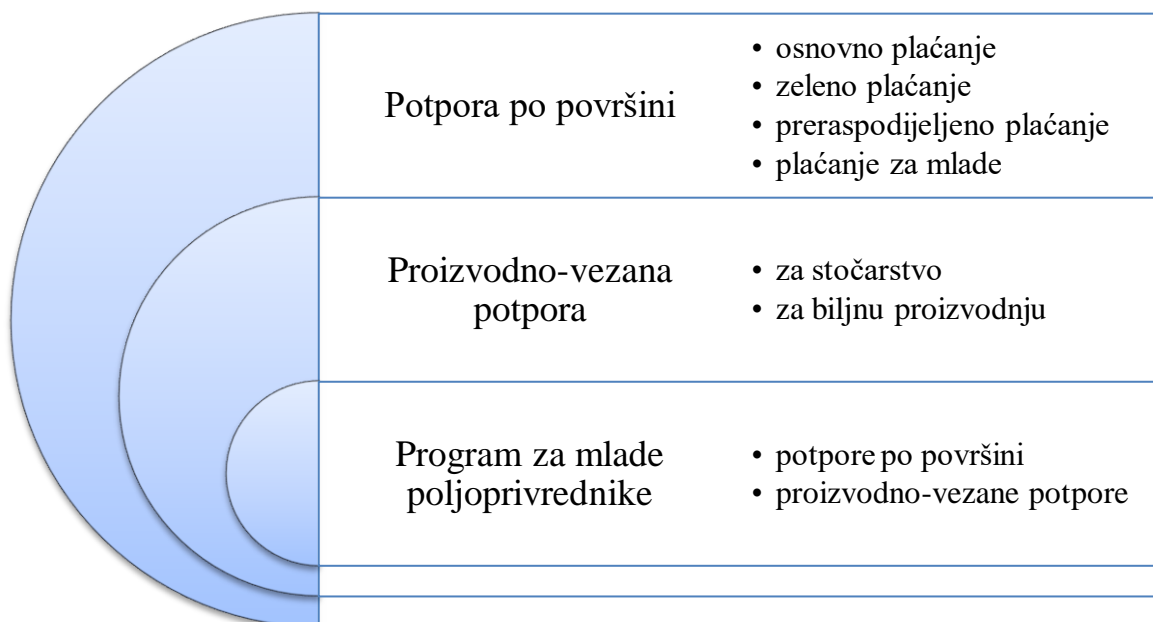
3. POJAM I STRUKTURA PLAĆANJA U POLJOPRIVREDI

Jedna od osnovnih mjera potpore poljoprivrednicima su izravna plaćanja koja za cilj imaju povećanje dohotka poljoprivrednih gospodarstava, a uz ta izravna plaćanja moguće je ostvariti i potporu za Integrirani administrativni i kontrolni sustav (IAKS) mjere ruralnog razvoja kojima je cilj umanjiti i zaustaviti negativan utjecaj poljoprivrede na okoliš.

Kako bi poljoprivredna gospodarstva u EU, a time i u Hrvatskoj ostvarila pravo na izravnu potporu, podnosi se jedinstveni zahtjev za izravna plaćanja i IAKS mjere ruralnog razvoja na kojem poljoprivrednici upisuju poljoprivredno zemljište koje obrađuju i životinje koje drže na svom gospodarstvu, tj. sve resurse za koje žele ostvariti neku vrstu potpore.

3.1. Izravna plaćanja

Izravna plaćanja u okviru Zajedničke poljoprivredne politike EU su godišnja potpora dohotku poljoprivrednika, a sastoje se od tri mjere kako je to prikazano shemom 1.

Shema 1. Vrste potpora poljoprivrednoj proizvodnji

Izvor: Autor

Potpore po površini koja se dodaje kao osnovno plaćanje temelji se na pravima na plaćanja za sve proizvođače. Zeleno plaćanje je vezano uz osnovno plaćanje. Preraspodijeljeno plaćanje odnosi se za 20 hektara, a plaćanje za mlade poljoprivrednike za površinu do 25 hektara.

Proizvodno vezane potpore dodjeljuju se za stočarstvo kroz 4 mjere, kao i za biljnu proizvodnju.

Program za mlade poljoprivrednike obuhvaća potpore po površini i proizvodno vezane potpore.

Tablica 1. Raspodjela omotnice izravnih plaćanja za 2015.g.

MJERA	UDJEL OMOTNICE IZRAVNIH PLAĆANJA	UKUPAN TEORETSKI IZNOS ZA 2015.GOD. (EUR)	IZNOS FONDA EPJF* (EUR)
Ukupno izravna plaćanja		430.425.000	183.035.000
Program osnovnog plaćanja (POP)	43	185.082.750	78.705.050
Program osnovnog plaćanja bez rezerve		179.530.268	76.343.898
Nacionalna rezerva (3% POP)		5.552.483	2.361.151
Zelena plaćanja	30	129.127.500	54.910.500
Proizvodno vezana potpora	15	64.563.750	27.455.250
Preraspodijeljena plaćanja	10	43.042.500	18.303.500
Potpore za mlade poljoprivrednike	2	8.608.500	3.660.700

Izvor: <http://www.mps.hr/.../Hrvatski%20model%20izravnih%20pla%C4%87anja%202...>

*EPJF- Europski poljoprivredni jamstveni fond

Izravna plaćanja dodjeljuju se samo aktivnim poljoprivrednicima koji obavljaju poljoprivrednu djelatnost na gospodarstvu upisanom u Upisnik poljoprivrednika, a korisnici izravnih plaćanja su dužni održavati poljoprivredne površine tako da na njima ne prodi neželjena šumska vegetacija te da na njima nema posebno agresivnih korova. Trajne travnjake i pašnjake te ostale poljoprivredne površine na kojima se ne uzgajaju

klasične kulture, korisnik treba pokositi barem jednom godišnje ili omogućiti ispašu na njima.

Na obalnom i planinskom dijelu Hrvatske, korisnici izravnih potpora trebaju omogućiti ispašu s barem 0,1 uvjetnim grlom po hektaru krškog pašnjaka ili moraju pokositi trajni travnjak barem jednom godišnje.

(file:///C:/Users/Mikić/Downloads/1_Priručnik_Izravna%20potpora%20poljoprivrednicima%20i%20kontrola%20prije%20isplate%202015-2020%20(1).pdf)

Hrvatska omotnica za izravna plaćanja u poljoprivredi iznosit će 373 milijuna eura godišnje, a još će se dodatnih 320 milijuna dobiti za ruralni razvoj. Sva sredstva za ruralni razvoj će stizati iz EU, dok će novac za izravna plaćanja u početku većim dijelom ići iz državnog proračuna. Poljoprivrednik koji ima pravo na osnovno plaćanje po hektaru, “zeleno plaćanje”, plaćanje za prve hektare te pripada kategoriji mladih poljoprivrednika, može po hektaru godišnje dobivati najviše 2.520 kuna poticaja. Dakle, uz osnovnu tarifu od 1.400 kn/ha, maksimalna potpora po hektaru od proizvodne 2015. iznosi 2.520 kuna.

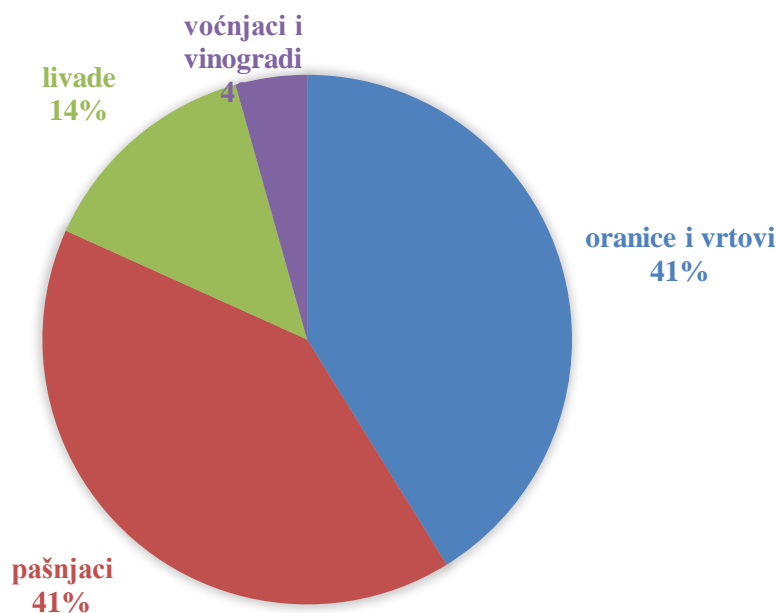
Dok EU namjerava poticati mjere zaštite okoliša, Hrvatska se odlučila za model kojim će pokušati potaknuti i osnažiti proizvodnju. Poseban naglasak stavljen je na stočarstvo rezerviranjem 15 posto iz omotnice (373 mil/eura) za proizvodno vezane potpore koje će moći dobiti proizvođači mlijeka, teletine, govedine, ovčjeg i kozjeg mesa te pojedinih ratarskih kultura, primarno namijenjenih za stočnu ishranu. U prvoj godini ulaska u EU, zajednički proračun Europska Unija je namirila s 25 % sredstava, 2015.god. s 35 %, a 2016. god. s 40 % izravnih plaćanja. Svake naredne godine do 2022. će se taj iznos sredstava povećavati za 10 %, a dotad će se svaka razlika namirivati iz državnog proračuna.

(<https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/maksimalna-potpore-iznosit-ce-2-520-kuna-po-hektaru/12829/>)

3.2. Zelena plaćanja

Zelena plaćanja dodjeljuju se u obliku godišnjeg plaćanja po prihvatljivom hektaru kao postotak ukupne vrijednosti osnovnog plaćanja. Za osnovno plaćanje po površini prihvatljive poljoprivredne površine su obradivo zemljište, trajni nasadi i trajni travnjaci na kojima se vrši poljoprivredna aktivnost.

Poljoprivredno zemljište, odnosno obradivo zemljište je bitan gospodarski resurs poljoprivredne proizvodnje, te je od posebnog interesa za Republiku Hrvatsku i ima njezinu osobitu zaštitu. Prema Zmaiću (2008.) struktura korištenja poljoprivrednih površina koje iznose ukupno 2.695 milijuna hektara, najzastupljenije su oranice i vrtovi, slijede pašnjaci, livade te voćnjaci i vinogradi što se vidi iz grafikona 1.

Grafikon 1. Struktura korištenja poljoprivrednog zemljišta

Izvor: Autor

Oranica je vrsta obradivog zemljišta koja se koristi za potrebe ratarstva. Privremeni travnjak je obradivo zemljište na kojem se nalaze trave i ostale travolike paše (krmno zeljasto bilje kao što su mješavine trava ili travno-djetelinske smjese) u razdoblju kraćem od 5 godina, a postaju trajni travnjaci šeste godine uzastopnih prijava kao privremeni travnjak. Ugar je obradivo zemljište na kojem se ne proizvodi poljoprivredna kultura niti vrši ispaša, ali je pogodno za to, te se može kositi.

Slika 1. Oranice u Slavoniji

Izvor:

https://www.google.hr/search?q=oranica+u+slavoniji&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwjUiur6x43WAhWGPRoKHVf0AKQQ_AUICigB&biw=1242&bih=602#imgrc=KQWWsi_6gq8T4M

Trajni travnjaci su prirodne ili zasijane zelene travnate površine koje su na istom mjestu 5 ili više godina bez obzira na to provode li se u međuvremenu agrotehničke aktivnosti.

Livada je trajno-travnjačka površina koja se održava košnjom ili ispašom. Kontinentalni travnjak je trajno-travnjačka površina u kontinentalnom dijelu Hrvatske na kojoj se osim trave i niskog raslinja pogodnog za ispašu stoke ili košnju mogu nalaziti i obilježja krajobraza, stijene ili drveća.

Krški pašnjak je ekstenzivni pašnjak na obalnom, priobalnom i planinsko- priobalnom području na kojem se osim trave i niskog raslinja pogodnog za ispašu stoke mogu nalaziti i neprihvatljiva obilježja krajobraza i elementi krša.

Slika 2. Livada

Izvor: Autor

Trajni nasadi su višegodišnji nasadi koji su na istoj površini 5 ili više godina, a to su voćnjaci, vinogradi, maslinici, rasadnici i kulture kratkih ophodnji.

Voćnjak je tradicionalni oblik voćarstva u kojem za razliku od plantaže voća s niskim voćkama u tradicionalnim voćnjacima rastu visoka stabla različite visine, dobi i vrste.

Slika 3. Voćnjak

Izvor:

https://www.google.hr/search?biw=1242&bih=602&tbm=isch&sa=1&q=vo%C4%87njak&oq=vo%C4%87njak&gs_l=psy-ab.3..012j0i30k1j0i24k1.279205.280269.0.280552.7.7.0.0.0.0.134.544.5j1.6.0....0...1.1.64.psy-ab..1.6.540.AZqwuksqtj0#imgrc=haNU5hsbV6Cc_M:

Vinograd je poljoprivredno zemljište koje je zasađeno s vinovom lozom i koje se koristi za vinogradarstvo ili proizvodnju grožđa. Maslinik je poljoprivredno zemljište zasađeno maslinama i koje se koristi za maslinarstvo. Rasadnici su površine mladog drvenastog bilja koji se uzgajaju na otvorenom za kasnije presađivanje, a to su rasadnici loznih cjepova i podloga, rasadnici voćnih vrsta i bobičastog voća te rasadnici ukrasnog bilja.

Kulture kratkih ophodnji su drvenaste šumarske kulture koje se proizvode u gustom sklopu za bio-masu (energiju), koje daju mladice svake godine i s maksimalnim ciklusom žetve od 20 godina. Prihvatljive su površine pod kulturama kao što su: crna joha, grab, kesten, topola, jasen i vrba.

Slika 4. Vinograd

Izvor : Autor

Pri određivanju površine obradivog zemljišta treba od ukupne površine svih poljoprivrednih zemljišta koja se koriste oduzeti površine koje zauzimaju trajne travnjake i trajne nasade. Površini obradivog zemljišta treba dodati obilježja krajobraza koja su prihvatljiva za plaćanje, a nalaze se na obradivom zemljištu ili neposredno uz poljoprivredno zemljište. Za plaćanje su prihvatljiva obilježja krajobraza koja se zadržavaju unutar standarda a to je jarak do 2 m širine, pojedinačno stablo promjera krošnje od najmanje 4 m, jezerce površine 100 m² do 1.000 m², te drvoredi, živice i suhozidi čija širina ne prelazi 2 metra. (http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf)

3.3. Zelena praksa

Da bi se ostvarila mogućnost zelenog plaćanja potrebno je provoditi zelene prakse. Površine koje su pod ekološkom proizvodnjom automatski ostvaruju uvjete za zelena plaćanja, a ako poljoprivrednici imaju ekološku i klasičnu poljoprivrednu proizvodnju,

zelene prakse moraju provoditi na površinama na kojima se bave isključivo klasičnom proizvodnjom.

Primjena zelenih praksi nije obvezna za poljoprivrednike koji sudjeluju u programu za malog poljoprivrednika (program u kojem mogu sudjelovati poljoprivrednici čija ukupna vrijednost izravnih plaćanja prema početnom izračunu za 2015.g. ne iznosi više od 5.000 kuna, a da pri tom zadovoljavaju uvjete da moraju koristiti barem 1 ha poljoprivrednog zemljišta upisanog u ARKOD te da moraju podnijeti jedinstveni zahtjev za potporu Agenciji za plaćanja) i za one koji imaju samo ekološku proizvodnju u skladu s propisima o ekološkoj poljoprivredi.

Poljoprivrednici koji imaju ekološki uzgoj samo na dijelu obradivog zemljišta, oslobođeni su primjene pravila zelene prakse samo za površine pod ekološkim uzgojem.

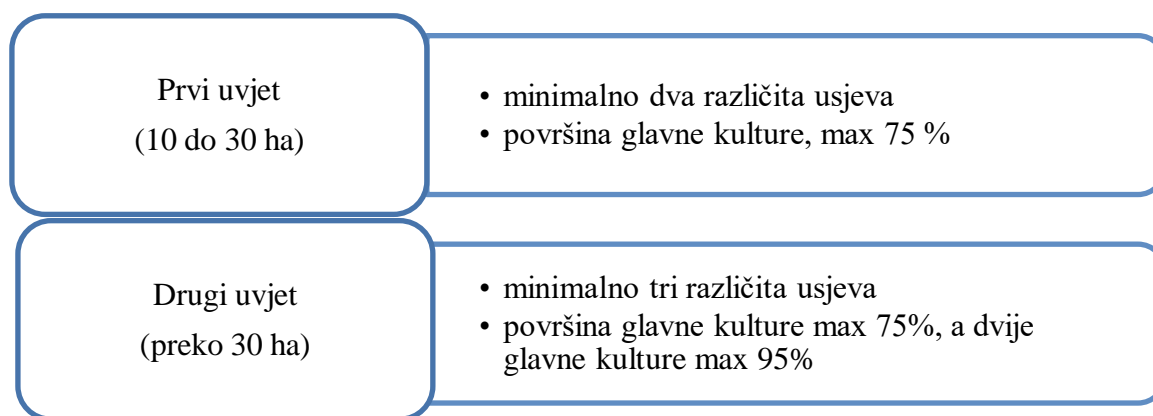
Shema 2. Obuhvat zelene prakse

Izvor: Autor

3.3.1. Raznolikost usjeva

Praksu raznolikosti usjeva, poljoprivrednici su dužni provoditi ako su korisnici programa izravnih plaćanja s više od 10 hektara oraničnih obradivih površina. Uvjeta za ovu praksu ima više, a prvi se odnosi na to da ako na gospodarstvu ima između 10 i 30 hektara obradivog zemljišta (oranice, staklenici i plastenici), mora se imati najmanje 2 različite vrste usjeva, a površina glavne kulture, tj. kulture koja zauzima najveći dio poljoprivrednog zemljišta ne smije prelaziti 75% obradivog zemljišta. Drugi uvjet za praksu raznolikost usjeva je da ako gospodarstvo ima više od 30 hektara obradivog zemljišta, mora imati najmanje 3 različite kulture pri čemu glavna kultura kao i pri prvom

uvjetu ne smije zauzimati više od 75% obradivog zemljišta, dok dvije glavne kulture zajedno ne smiju zauzimati više od 95% obradivog zemljišta što je prikazano shemom 3.

Shema 3. Pretpostavke raznolikosti usjeva

Izvor: Autor

Postoje izuzetci od obveze provođenja ove prakse a to je ako gospodarstvo ispunjava određene uvjete. Prvi uvjet je ako više od 75% obradivog zemljišta zauzima privremeni travnjak, zemljište ostavljeno na ugaru ili kombinacija već navedenog, s tim da ostalo obradivo zemljište ne premašuje površinu od 30 ha. Drugi uvjet je ako više od 75% prihvatljivog poljoprivrednog zemljišta zauzima trajni travnjak, privremeni travnjak ili kombinacija već navedenog, s tim da ostalo obradivo zemljište ne premašuje površinu od 30 ha. Sljedeći uvjet je ako više od 50% površine prijavljenog obradivog zemljišta u određenoj godini nije prijavljeno u zahtjevu za potporu prethodne godine, a čitavo obradivo zemljište je zasijano drugačijim usjevima u usporedbi s prethodnom kalendarskom godinom, a ako je glavna kultura privremeni travnjak ili ugar, takva kultura može zauzimati i više od 75% oranica, pri čemu druga kultura po zastupljenosti ne smije zauzimati više od 75% preostale obradive površine osim ako i ta druga kultura nije privremeni travnjak ili ugar.

Shema 4. Struktura sjetve koja ispunjava uvjete raznolikosti usjeva

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Glavni usjev je zasijana na 74,44% obradivog zemljišta. Dva glavna usjeva čine ukupno 94,44 % obradivog zemljišta te je ispunjen uvjet raznolikosti usjeva.

Shema 5. Struktura sjetve koja NE ispunjava uvjete raznolikosti usjeva

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Glavni usjev čini 77,78% obradivog zemljišta dok se dva glavna usjeva nalaze na 95,56 % obradivog zemljišta što ne ispunjava uvjete raznolikosti usjeva.

Postoje razne vrste usjeva koji mogu biti prihvatljivi za poštivanje pravila raznolikosti usjeva a to su kulture bilo kojeg roda prema botaničkoj klasifikaciji usjeva, kultura bilo koje vrste iz porodica kupusnjača, krumpirovke i tikve, zemljište na ugaru, trave te miješani uzgoj. (http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf)

Tablica 2. Razvrstavanje kultura roda kupusnjača prema raznolikosti usjeva

ROD	NAZIV KULTURE	NAZIV KULTURE(lat.)	RAZNOLIKOST USJEVA
Kupusnjače	Uljana repica	<i>Brassica napus subsp. Oleifera</i>	<i>Brassica napus</i>
	Stočna koraba	<i>Brassica napus var. Napobrassica</i>	<i>Brassica napus</i>
	Krmna repica	<i>Brassica napus</i>	<i>Brassica napus</i>
	Stožni kelj	<i>Brassica oleracea</i>	<i>Brassica oleracea</i>
	Bijela gorušica	<i>Sinapsis alba</i>	<i>Sinapsis alba</i>
	Smeđa gorušica	<i>Brassica juncea</i>	<i>Brassica juncea</i>
	Crna gorušica	<i>Brassicainigra</i>	<i>Brassica nigra</i>
	Cvjetača	<i>Brassica oleracea var. Botrytis</i>	<i>Brassica oleracea</i>
	Brokula	<i>Brassica oleracea var. Cymosa</i>	<i>Brassica oleracea</i>
	Koraba	<i>Brassica oleracea var. Gongylodes</i>	<i>Brassica oleracea</i>
	Kelj	<i>Brassica boleracea var. Sabauda</i>	<i>Brassica oleracea</i>
	Kupus	<i>Brassica oleracea var. Capitata</i>	<i>Brassica oleracea</i>
	Postrna repa	<i>Brassica oleracea subsp. rapifera</i>	<i>Brassica rapa</i>

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Uzgoj kupusa (*Brassica oleracea var. Capitata*), kelja (*Brassica oleracea var. Sabauda*) i cvjetače (*Brassica oleracea var. Botrytis*) predstavlja uzgoj jednog usjeva, jer se prema botaničkoj klasifikaciji radi o tri varijeteta iste vrste - *Brassica oleracea*.

Iz istog razloga uzgoj tikve uljanice (*Cucurbita pepo var. Oleifera*), buče (*Cucurbita pepo var. oblonga*) i patišona (*Cucurbita pepo var. Patissoniana*) predstavlja uzgoj jednog usjeva.

3.3.2. Ekološki značajne površine (EZP)

Ako na poljoprivrednom gospodarstvu ima više od 15 ha oranica, plastenika i staklenika, poljoprivrednici su obvezni prijaviti i održavati najmanje 5% obradivog zemljišta na gospodarstvu kao ekološki značajne površine (EZP).

U EZP pripadaju razne površine a neke od njih su: zemljište na ugaru, obilježja krajobraza, rubni pojasevi uz vodotoke, površine pod kulturama kratkih ophodnji, pojasevi prihvatljivih hektara duž rubova šume bez proizvodnje, postrni i pokrovni usjevi te kulture koje fiksiraju dušik.

Zemljište na ugaru je obradivo zemljište na kojem se ne provodi poljoprivredna proizvodnja, a u slučaju neodržavanja smatra se nepoljoprivrednim zemljištem. Za potrebe EZP-a zemljište na ugaru treba biti u mirovanju od 15.veljače do 15.kolovoza godine u kojoj se podnosi jedinstveni zahtjev, a to podrazumijeva da se u navedenom razdoblju ne provodi niti sjetva, niti sadnja te uporaba zaštitnih sredstava. Izuzetak zemljišta na ugaru je privremeni travnjak koji se može prijaviti za potrebe EZP-a, uz uvjet da poljoprivrednik ne sije travu u mirovanju od 15.veljače do 15.kolovoza, te ugar na kojem se mogu sijati mješavine za ptice ili za pčelinju pašu.

Obilježja krajobraza u okviru dobrih poljoprivrednih i okolišnih uvjeta (GAEC) nalaze se na obradivom zemljištu i površinama koje graniče s obradivim zemljištem, a to su živice, pojedinačno stablo promjera s promjerom krošnje od najmanje 4 m, drvodred (stabla s promjerom krošnje od najmanje 4 m, a prostor između krošnji ne prelazi 5 m), šumarak (stabla spojena krošnjama koja se preklapaju), jezerce ili bara ukupne površine do 1000 m², jarak do 2 m širine te suhozid do 2 m dužine. Za izračun se koristi dužina tih obilježja a ne njihova površina.

Rubni pojasevi uz vodotoke pripadaju u EZP ako su širine 3-10 m, te ako su smješteni na obradivom zemljištu ili se naslanjaju na obradivo zemljište tako da je dulji rub paralelan s rubom vodotoka. Na rubnom pojasu koji se ucrtava kao EZP ne smije biti poljoprivredne proizvodnje, međutim pojas se smije kositi ili koristiti za ispašu pod uvjetom da se vizualno može razlikovati od poljoprivredne kulture uz koju se nalazi.

Shema 6. Drvodred u izravnoj blizini oranice koji može biti uračunat kao EZP.

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Shema 7. Drvored koji ne može biti uračunat kao EZP.

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Drvored koji je odvojen putom od oranice nije prihvatljiv kao EZP, jer širina puta prelazi 2m, te ne može biti uračunat kao EZP.

U površine pod kulturama kratkih ophodnji pripadaju ona zemljišta na kojima se ne koriste sredstva za zaštitu bilja kao i mineralna gnojiva.

Pojasevi prihvatljivih hektara duž rubova šume bez proizvodnje su širine 3-10 m, te na rubnom pojasu uz šumu koji se ucrtava kao EZP ne smije biti poljoprivredne proizvodnje, no međutim kao i kod rubnih pojaseva uz vodotoke pojas se može kositi ili koristiti za ispašu ali samo ako se razlikuje od poljoprivredne kulture uz koju se nalazi.

Shema 8. Rubni pojas i jarak prihvatljivi kao EZP.

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Prema shemi 6. rubni ili zaštitni pojas između oranice i jarka, jednako kao i jarak, mogu se uračunati kao EZP.

Shema 9. Rubni pojas i jarak prihvatljivi kao EZP.

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Rubni odnosno zaštitni pojas između oranice i jarka, jednako kao i jarak širine do 2 m mogu se uračunati kao EZP, ali samostalno stablo na rubu jarka ne može biti uračunato kao EZP, jer se ta područja ne mogu preklapati (izuzetak su rubni pojasevi).

Shema 10. Živica i jarak prihvatljivi kao EZP.

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Shema 11. Jezerce kao prihvatljiva EZP.

Izvor: http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf

Jezerce površine do 0,1 ha (1.000 m²) može biti priznato za EZP područje ako fizički prijanja uz oranicu.

Postrni i pokrovni usjevi su mješoviti usjevi koji se siju nakon glavne kulture na oranici. Postrni usjev ostaje na oranici do zime, dok pokrovni usjev ostaje preko zime najkasnije do proljeća iduće godine. Kulture koje se siju kao ozimi usjev za žetvu iduće godine ili napasivanje nisu prihvatljive za postrne i pokrovne usjeve dok će se priznavati miješani usjevi od najmanje 2 kulture iz grupa usjeva: žitarice (zob, pšenoraž, ječam), trave (talijanski ljulj, sudanska trava, sirak,...), rod kupusnjača (gorušica, kanola,...), leguminoze (grahorica, crvena djetelina, krmni grašak,...) te ostalo (heljda, facelija).

Kulture koje fiksiraju dušik kao glavni usjev na oranici su: soja, lucerka, grah, djetelina, leća, grašak, grahorica što je prikazano tablicom 3.

Tablica 3. Površine na gospodarstvu prihvatljive kao EZP

VRSTA EZP	PRIZNATA POVRŠINA
Zemljište na ugaru barem 6 mjeseci u godini, površina za koju se podnosi zahtjev treba biti bez poljoprivredne proizvodnje, a nakon ugara se mogu sijati ozime kulture	1 m ² zemljišta na ugaru = 1 m ² EZP
OBILJEŽJA KRAJOBRAZA	
Živice ili pojasevi drvenastih kultura- širina max 2 m unutar parcele i 4 m na granici dvije parcele; min dužina 10 m	1 m (dužni) živice = EZP od 10 m ²
Izolirana stabla- s promjerom krošnje najmanje 4 m	1 izolirano stablo = EZP od 30 m ²
Drvored- s promjerom krošnje od najmanje 4 m, prostor između krošnji ne prelazi 5 m	1 m drvoreda = EZP od 10 m ²
Skupina stabala i grmlja- stabla spojena krošnjama koja se preklapaju, max površina 0,2 ha; min površina 100 m ²	1 m ² površine = EZP od 1,5 m ²
Jezerca (lokve, bare)- površine do najviše 0,1 ha	1 m ² jezerca = EZP od 1,5 m ²
Jarak- širine najviše 2 m, uključujući otvorene vodotoke za navodnjavanje ili odvodnju	1 m jarka = EZP od 6 m ²
Tradicionalni suhozidi- max širina 2 m unutar parcele i 4 m na granici dvije parcele	1 m suhozida = EZP od 1 m ²
Rubni pojasevi duž vodotoke, uključujući rubne pojaseve pod trajnim travnjakom- max širina 10 m, a min širina 3 m od ruba korita; napasivanje i košnja dozvoljeno	1 m rubnog pojasa = EZP od 9 m ²
Pojasevi prihvatljivih hektara uz rubove šume (bez proizvodnje) najveća širina do 10 m, a najmanja širina do 3 m (dozvoljena krošnja i napasivanje)	1 m = EZP od 9 m ²
Površine s kulturama kratkih opodnji na kojima se ne koriste mineralna gnojiva i/ili sredstva za zaštitu bilja.	1 m ² površine = EZP od 0,3 m ²
Površine s postrnim/ naknadnim/ pokrovnim usjevima su: trava usijana u glavni usjev, postrna tj. naknadna kultura te zeleni pokrovni usjev koji ostaje na polju preko zime	1 m ² površine = EZP od 0,3 m ²
Površine s usjevima koji fiksiraju dušik – soja prihvatljiva za EZP mora biti proizvedena od certificiranog sjemena genetski nemodificirane soje	1 m ² površine = EZP od 0,7 m ²

Izvor:file:///C:/Users/Miki%C4%87/Downloads/2_Priru%C4%8Dnik_Zeleno%20placanje%202015-2020%20(1).pdf

3.3.3. *Trajni travnjaci*

Ako poljoprivrednici koriste trajne travnjake, dužni su se pridržavati pravila zelenih praksi za trajne travnjake koji obuhvaćaju zabranu preoravanja okolišno osjetljivih trajnih travnjaka i očuvanje površina trajnih travnjaka koje se prati na nacionalnoj razini. Praksa očuvanja trajnih travnjaka može se sastojati od 2 obveze: na razini poljoprivrednog gospodarstva i na nacionalnoj razini. Praksa na razini poljoprivrednog gospodarstva obuhvaća zabranu preoravanja, tj. prenamjene okolišno-osjetljivih travnjaka na posebnim područjima unutar Natura 2000 područja. Ekološku mrežu RH (mrežu Natura 2000) čine područja značajna za očuvanje i ostvarivanje povoljnog stanja divljih vrsta ptica od interesa za Europsku uniju, kao i njihovih staništa, te područja značajna za očuvanje migratornih vrsta ptica, a osobito močvarna područja od međunarodne važnosti.

Praksa na razini nacionalnog gospodarstva obuhvaća očuvanje površine trajnih travnjaka u odnosu na ukupnu površinu poljoprivrednog zemljišta, uzimajući u obzir referentni omjer trajnih travnjaka i poljoprivrednih površina utvrđenih 2015.godine. Godišnji omjer se ne smije smanjiti u odnosu na referentni omjer za više od 5% na cjelokupnom području RH.

Vrlo je bitno da poljoprivrednici ne smiju prenamijeniti, niti preorati posebno zaštićene okolišno-osjetljive travnjake smještene na posebno utvrđenim područjima unutar Natura 2000 područja, koji su utvrđeni Pravilnikom te su označeni u ARKOD-u, a ako se slučajno dogodilo to prenamjenjivanje, poljoprivrednici su ga dužni vratiti u prvotno stanje u što kraćem roku, ali ne kasnije od 31. svibnja iduće godine.

Republika Hrvatska na nacionalnoj razini ima obvezu očuvanja omjera ukupnih nacionalnih površina pod trajnim travnjacima u odnosu na ukupnu poljoprivrednu površinu u Republici Hrvatskoj. Kako bi se osiguralo očuvanje trajnih travnjaka, Agencija za plaćanja ima zadaću svake godine pratiti kretanje godišnjeg omjera površina travnjaka i ukupnih poljoprivrednih površina i uspoređivati ga s referentnim omjerom površina trajnih travnjaka i ukupnih poljoprivrednih površina utvrđenih u 2015.godini. Ako se zabilježi promjena omjera u određenoj godini u odnosu na referentni omjer za više od 4%, primjenjuje se postupak prethodnog odobrenja prenamjene trajnih travnjaka za svako gospodarstvo, a ako se utvrdi promjena omjera u određenoj godini u odnosu na referentni omjer za više od 5%, primjenjuje se obveza prenamjene zemljišta natrag u trajni travnjak za one poljoprivrednike koji raspolažu zemljištem koje je bilo prenamijenjeno iz trajnog travnjaka u zemljište za druge svrhe.

Referentni omjer predstavlja omjer zbroja svih površina trajnih pašnjaka i travnjaka prijavljenih od strane poljoprivrede u 2013. i 2015.g. pri čemu se u obzir uzimaju površine koje su prijavili poljoprivrednici koji su dužni provoditi zelene prakse. Referentni omjer također predstavlja i ukupne površine poljoprivrednog zemljišta koje su prijavili poljoprivrednici dužni provoditi zelene prakse u 2015.g.

U slučaju smanjenje omjera za više od 5%, svaki poljoprivrednik koji je prenamijenio područje trajnih travnjaka za drugačije korištenje ili ih je preorao je obavezan prenamijeniti ga natrag u trajni travnjak, a ako poljoprivrednici posjeduju trajni travnjak, njihova prenamjena ili preoravanje u druge svrhe je dozvoljeno samo ukoliko se nacionalni referentni omjer travnjaka nije smanjio za više od 5%.

Agencija za plaćanja do 31.prosinca godine kada je nacionalni omjer smanjen za više od 5%, obavještava poljoprivrednike koji podliježu obvezi prenamjene i o pravilima sprječavanja novih prenamjena trajnih travnjaka, a obveza se mora ispuniti prije zadnjeg dana roka za zakašnjele zahtjeve za sljedeću godinu. (http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zeleno_placanje195.pdf)

3.4. Izračun zelenog plaćanja

Zelena plaćanja iznosi 70% vrijednosti osnovnog plaćanja. Prosječna nacionalna vrijednost zelenog plaćanja za isplatu u 2015.godinu iznosila je 723 kn/ha a dobije se tako da se izračuna 70% prosječne nacionalne vrijednosti prava na plaćanja te se dobiveni iznos pomnoži s 0,8 s obzirom na 80%-tnu isplatu.

$$169 \text{ eur} \times 7,6445 \text{ tečaj} \times 0,7 \times 0,8$$

Korisnik može znati koliki mu je iznos zelenog plaćanja, ako prikazanu vrijednost osnovnog prava u AGRONET-u pomnoži s 0,7 jer „zeleno plaćanje“ iznosi 70% osnovnog plaćanja, te dobivenu vrijednost pomnoži s 0,8 zbog konvergencije u razdoblju od 2015. do 2019. god. Tako se za 2015. godinu izravna plaćanja isplaćuju u vrijednosti od 80% maksimalne omotnice (u skladu s Uredbom Vlade o financijskoj strukturi omotnice za program izravnih plaćanja u 2015. godini, „Narodne novine“ br. 44/16), prikazanu vrijednost osnovnog prava u AGRONETU-u za 2015. godinu treba pomnožiti s 0,8 da bi se dobila stvarna vrijednost isplate osnovnog prava za 2015. god. To znači da će pravo prosječne nacionalne vrijednosti od 169 EUR bit isplaćeno u iznosu od 1.033,5 kn (169eur x 7,6445 tečaj x 0,8). <http://www.agroportal.hr/vijesti/25783>

Na gore izračunate osnovne vrijednosti prava na plaćanja dodaje se vrijednost „zelenog plaćanja“ u visini 70% vrijednosti osnovnog prava na plaćanje.

Na primjer, vrijednost zelenog plaćanja po godinama iznosi:

2015. godina: $163,95 \text{ eura/pravu} \times 0,7 = 114,77 \text{ eura/ha}$; za isplatu $114,77 \times 7,6445 \times 10 \text{ ha} \times 0,8 = 7.018,87 \text{ kuna}$

2016. godina: $164,31 \text{ eura/pravu} \times 0,7 = 115,02 \text{ eura/ha}$

2017. godina: $164,67 \text{ eura/pravu} \times 0,7 = 115,27 \text{ eura/ha}$

2018. godina: $165,03 \text{ eura/pravu} \times 0,7 = 115,52 \text{ eura/ha}$

2019. godina: $165,39 \text{ eura/pravu} \times 0,7 = 115,77 \text{ eura/ha}$.

4. ZAKLJUČAK

Potpore su mjere agrarne politike kojima se nastoji osigurati kvalitetan život poljoprivrednim proizvođačima kako bi proizveli sigurne i kvalitetne proizvode za potrošače. One služe također i kao naknade za trud i očuvanje ruralnog prostora, tradicije i kulture. Zelenim plaćanjima se uvode aktivnosti i prakse koje imaju pozitivan učinak na okoliš u kojem se obavlja poljoprivredna proizvodnja te na očuvanje bioraznolikosti.

Plaćanje za provođenje praksi korisnih za klimu i okoliš naziva se zeleno plaćanje, a isplaćuje se za one površine poljoprivrednog gospodarstva koje su prihvatljive i za osnovno plaćanje.

Zeleno plaćanje ostvaruju i oni korisnici koji nemaju obaveze za ta plaćanja (korisnici koji imaju višegodišnje nasade, korisnici s površinama oranica manjim od 10 ha, mali poljoprivrednici, ekološki proizvođači).

Pored obveza za zeleno plaćanje, korisnici osnovnog plaćanja također su dužni pridržavati se uvjeta višestruke sukladnosti prema Pravilniku o višestrukoj sukladnosti.

5. LITERATURA

Knjiga:

Zmaić, K. (2008.): Osnove agroekonomike, Poljoprivredni fakultet u Osijeku, Osijek, 228.

Internetske stranice:

Ministarstvo poljoprivrede: Raspodjela omotnice za izravna plaćanja za 2015.g.

<http://www.mps.hr/.../Hrvatski%20model%20izravnih%20pla%C4%87anja%202015.g.>
(27.7.2017.)

Agencija za plaćanja u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju: Priručnik za zelena plaćanja

[file:///C:/Users/Mikić/Downloads/1_Priručnik_Izravna%20potpora%20poljoprivrednicima%20i%20kontrola%20prije%20isplate%202015-2020%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/Mikić/Downloads/1_Priručnik_Izravna%20potpora%20poljoprivrednicima%20i%20kontrola%20prije%20isplate%202015-2020%20(1).pdf) (10.8.2017.)

Agroklub: Potpore po hektaru <https://www.agroklub.com/poljoprivredne-vijesti/maksimalna-potpore-iznosit-ce-2-520-kuna-po-hektaru/12829/> (10.8.2017.)

Savjetodavna.hr: Zelena plaćanja

http://www.savjetodavna.hr/adminmax/publikacije/Zelena_placanje195.pdf (27.7.2017.)

Agroportal.hr : Načini izračuna za prava na potpore u 2015.god.

<http://www.agroportal.hr/vijesti/25783> (8.9.2017.)